

Nr 57.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1946 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning och förslag rörande komplettering av ofullständiga jordbruk med skog.

(2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 67 av herr *Näsgård* och II: 131 av herr *Persson* i Norrby, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag rörande komplettering av ofullständiga jordbruk med skog, varvid möjligheten att bilda gemensamhetsskogar till stöd för jordbruket särskilt borde undersökas.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för nämnda yrkande får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat *utlåtanden* över motionerna av lantmäteristyrelsen, egnahemsstyrelsen och 1942 års jordbrukskommitté. I samtliga dessa utlåtanden har motionärernas förslag avstyrkts. Ur utlåtandena må i övrigt återgivas följande.

Lantmäteristyrelsen:

Den största och mest framträdande bristen hos många av landets icke bärkraftiga jordbruk består däri, att till desamma hör för litet skogsmark. Anledningen härtill är, såsom i motionerna antytts, att jorddelningen under åtskilliga decennier i vårt land var fri samt att, då restriktioner infördes, kravet på skogstilldelning vid avstyckning till en början fick stanna vid tillgodoseendet av husbehovet. Det var först genom 1937 års lagändring, som fordran uppställdes på verklig stödskog.

Spörsmålet om rationalisering av det svenska jordbruket torde vara föremål för undersökning och utredningar inom 1942 års jordbrukskommitté. Frågan om komplettering med skogsmark får anses utgöra endast en del av det stora spörsmålet. Det synes därför lantmäteristyrelsen som om denna fråga näppeligen borde upptagas separat utan bära bero på sagda kommittés förslag.

Huvudregeln för förstärkning av ofullständiga jordbruk med skog bör enligt styrelsens mening vara att varje jordbruk erhåller egen skogsmark. Vissa av fördelarna med skogstillgången komma icke till sin rätt i en gemensamhetsskog. Emellertid torde, som motionärerna antytt, i vissa fall enda möjligheten till förstärkning ligga i bildandet av gemensamhetsskog. Detta kan vara fördelaktigt särskilt om jordbruket ha egna husbehovsskogar. I denna fråga finner sig styrelsen för närvarande endast bära yttra sig om de fas-

tighetsrättsliga möjligheterna att tillföra två eller flera fastigheter mark avsedd att vara gemensam för dessa. Gällande lag känner icke institutet fastighets eller fastighetsdels sammanläggning med två eller flera fastigheter, såvida icke även dessa förenas, så att det hela bildar en fastighet. Det kan emellertid under vissa omständigheter föreligga ungefär samma skäl för en dylik fastighetsbildning som de enligt gällande lag bestående möjligheterna att vid skifte eller avstyckning från delningen undantaga vissa områden eller att genom fristående förrättning tillskapa gemensamhetssskog. Spörsmålet är jämväl antytt i de för fastighetsbildningssakkunniga utfärdade direktiven och torde, enligt vad styrelsen inhämtat, jämväl komma att av dessa sakkunniga vid desammas fortsatta arbeten upptagas till övervägande.

Egnahemsstyrelsen:

Utän tvivel utgör den av motionärerna upptagna frågan en angelägenhet av stor vikt, framför allt i de skogrika delarna av landet. Betydelsen av att jordbruken kompletteras med stödskog i erforderlig omfattning har på senare tid alltmera uppmärksamrats. Såsom motionärerna vitsorda är numera staten vid sina försäljningar av mark för jordbruksändamål angelägen att tillse att, där så må anses erforderligt och lämpligt, tillräcklig areal stödskog ingår i försäljningen. För egnahemsorganisationen har sedan länge vikten av jordbrukens förseende med skog i tillräcklig omfattning stått klar, och vid den nybildning av jordbruksegnahem, som alltjämt äger rum, företrädesvis i övre Norrland, skänkes denna synpunkt noggrant beaktande.

Förvisso skulle i trakter, där skogstillgången så medger, åtskilliga ofullständiga jordbruk kunna göras till bärkraftiga sådana genom deras utökning med lämplig areal skog. Detta är emellertid endast en möjlighet bland flera, som få tagas under övervägande då det gäller att söka komma till rätta med de många ofullständiga jordbrukens problem. Enligt vad egnahemsstyrelsen har sig bekant kommer 1942 års jordbrukskommitté att i samband med sina utredningar och förslag i fråga om åtgärder för åstadkommande av lämpliga brukningsdelar att behandla även de ofullständiga jordbruken. Därvid lära bland annat förutsättningarna för dylika jordbruks förstärkning med skog komma att undersökas. Vad särskilt beträffar spörsmålet om tillgripande av expropriation i sistberörda syfte vill egnahemsstyrelsen erinra, att styrelsen innehar Kungl. Maj:ts uppdrag att utreda såväl frågan om lagstiftning om expropriation av mark — alltså såväl skog som annan mark — för stärkande av ofullständiga jordbruk som frågan om förköpsrätt för samma ändamål. Då emellertid 1942 års jordbrukskommitté vid fullföljande av sitt uppdrag icke kunnat undgå att komma in på jämväl sistberörda spörsmål, har egnahemsstyrelsen upptagit samarbete med kommittén i dessa avseenden. Båda de nu nämnda frågorna äro alltså föremål för utredning inom 1942 års jordbrukskommitté i samråd med egnahemsstyrelsen. Ett betänkande av jordbrukskommittén, däri även nu berörda frågor upptagas till behandling, torde vara att förvänta inom den närmaste tiden.

Erinras må jämväl om fastighetsbildningssakkunnigas år 1944 avgivna förslag till nya materiella regler för avstyckning med syfte, utom annat, att bevara skogen för jordbruket och bilda reserver av skog till förstärkning av kringliggande ofullständiga jordbruk.

Vid nu angivna förhållanden synes det vara lämpligt att invänta 1942 års jordbrukskommittés förenämnda betänkande och avvakta vilka åtgärder som däri eller eljest framförda förslag kunna komma att föranleda. Med anledning härav anser egnahemsstyrelsen att med frågan om igångsättande av en sådan utredning, vartill förevarande motioner syfta, bör tills vidare anstå.

1942 års jordbrukskommitté:

Utredningar om åtgärder för förstärkning av ofullständiga jordbruk med skog ha redan igångsatts. Sålunda har Kungl. Maj:t, sedan 1936 års egna-hemsutredning i sitt betänkande (Statens offentliga utredningar 1938: 58) föreslagit införande av rätt till expropriation av mark i vissa fall till förstärkning av ofullständiga jordbruk, efter anhållan av riksdagen genom beslut den 30 juni 1942 uppdragit åt egnahemsstyrelsen att bland annat verkställa fortsatt utredning rörande frågor om lagstiftning om expropriation av mark för förstärkande av ofullständiga jordbruk.

Vid 1944 års riksdag väcktes två motioner (I: 215 och II: 326) om vissa åtgärder för åstadkommande av ekonomiskt bärkraftiga jordbruk. Bland de åtgärder, som härvid borde komma i fråga, nämndes i motionerna komplettering av ofullständiga jordbruk med skog.

I anledning av dessa motioner hemställde riksdagen på förslag av jordbruksutskottet i skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 juni 1944 att — i den mån undersökningar i de av utskottet berörda hänseendena icke redan igångsatts — utredning i motionernas syfte och enligt av utskottet angivna synpunkter måtte verkställas samt därav föranledda förslag så snart ske kunde föreläggas riksdagen. Genom beslut den 15 juni 1944 uppdrog Kungl. Maj:t åt jordbrukskommittén att, med beaktande av vad i utskottets utlåtande anförts, verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

Jordbrukskommittén har under sitt arbete med utarbetande av förslag till riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken efter samråd med egnahemsstyrelsen till behandling upptagit hela frågekomplexet om de åtgärder, som böra vidtagas för att förbättra de ofullständiga jordbruken. Kommittén kommer även att i det principbetänkande angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken, vilket kommittén beräknar kunna avgiva före sommaren, avgiva förslag rörande åtgärder för förstärkning av ofullständiga jordbruk i olika avseenden, däribland med skog. Någon anledning att nu igångsätta någon ytterligare utredning rörande den av motionärerna berörda frågan synes icke föreligga.

Utskottet.

Såsom framhållits i motionerna består en av de mera framträdande bris-terna hos många av landets icke bärkraftiga jordbruk i att till jordbruken hör otillräcklig skogsmark. Detta förhållande torde framför allt få tillskrivas den omständigheten, att jorddelningen i landet under flera årtionden var fri. Fordran på verklig stödsskog uppställdes först genom 1937 års ändringar i jorddelningslagen.

Till avhjälpan av nämnda missförhållande föreslå motionärerna en utredning rörande komplettering av ofullständiga jordbruk med skog, därvid i första hand möjligheterna att bilda gemensamhetsskogar för ändamålet borde undersökas. Emellertid framgår av den av utskottet införskaffade utredningen, att i det principbetänkande angående riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken, som 1942 års jordbrukskommitté har för avsikt att framlägga inom den närmaste tiden, hela frågekomplexet om vilka åtgärder, som böra vidtagas för att förbättra de ofullständiga jordbruken, kommer att upptagas till behandling. Bland annat kommer förslag till förstärkning av ofullständiga jordbruk med skog att framläggas. Vid sådant förhållande synes skäl icke föreligga att nu igångsätta någon ytterligare utredning i ämnet.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 67 och II: 131 icke må
föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 maj 1946.

På jordbruksutskottets vägnar:

ABEL ANDERSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 55.
